

ذخیره‌گاه زیستکره ارسباران

تاریخ اعلام: ۱۹۷۶

مساحت: ۱۲۵۲۵۵ هکتار

موقعیت: ذخیره‌گاه زیست کره ارسباران در شمال غربی کشور و در قسمت شمال شرقی آذربایجان شرقی و شهرستان‌های کلیبر و خداآفرین و در جنوب رودخانه مرزی ارس و مرز کشور جمهوری آذربایجان و در ۶۰ کیلومتری شمال شهرستان اهر واقع شده است. این ذخیره‌گاه بین سه رودخانه مهم ارس در شمال، ایلگنه‌چای در غرب و کلیبرچای در شرق واقع شده و از جنوب به ارتفاعات سایگرام متصل است. **فعالیت‌های انسانی:** مهم‌ترین فعالیت‌های انسانی منطقه شامل دامداری، کشاورزی و گردشگری می‌باشد. **طبقه‌بندی حفاظتی:** در سال ۱۳۴۶ به عنوان منطقه ممنوعه و شکارگاه تحت کنترل و پس از تشکیل سازمان حفاظت محیط زیست در تاریخ ۱۳۵۲/۹/۲۰ با عنوان منطقه حفاظت‌شده و طبق قوانین مربوط مدیریت می‌شود. در سال ۱۳۵۵ (۱۹۷۷) این منطقه از طرف یونسکو به عنوان یکی از ذخیره‌گاه‌های زیست-کره جهان اعلام شد.

خصوصیات اکولوژیکی: ارسباران منطقه‌ای کوهستانی و مرتفع است و ارتفاع آن از ۲۵۶ تا ۲۸۹۶ متر از سطح دریا متغیر است و از نظر جغرافیایی بخشی از کوه‌های قفقاز را شامل می‌شود. این منطقه دارای شکل‌های متنوعی از ارتفاعات، دره‌های عمیق، دامنه‌های بلند و پرشیب، اراضی جنگلی، مراتع علفزار، کوهستانی و رودخانه است. علاوه بر سیمای طبیعی منطقه، قسمت‌هایی از آن تحت تاثیر فعالیت‌های دامداری و کشاورزی، طبیعت دگرگون‌یافته دارد، جنگل‌ها، مراتع تنک، اراضی مزروعی و بیش از ۷۰ آبادی و راه‌های دسترسی آنها، بخش‌های تغییر شکل‌یافته منطقه را تشکیل می‌دهند.

ارسباران تحت تاثیر توده هوای قطبی، عربی و تروپیکال در زمستان و توده مدیترانه‌ای و تروپیکال و قطبی در تابستان قرار می‌گیرد. مرطقه با ۳ اقلیم آب و هوایی نیمه‌خشک در اراضی شمالی، نیمه‌خشک معتدل در میان‌بند و نیمه‌خشک سرد در ارتفاعات جنوبی منطقه است. حجم بارندگی سالانه در منطقه حدود ۱۰۶/۷ میلیون متر مکعب بر آورد و میزان متوسط بارندگی منطقه ۴۵۰ تا ۶۰۰ میلی‌متر می‌باشد. پرباران‌ترین فصول سال بهار با متوسط سالانه ۱۱۸/۳ میلی‌متر و خشک‌ترین فصول سال فصل تابستان با متوسط بارندگی سالانه ۳۱/۷ میلی‌متر گزارش شده است. براساس مطالعات انجام گرفته در منطقه، متوسط درجه حرارت سالانه حدود ۱۱/۶ درجه سانتیگراد می‌باشد.

تعداد ۴۸ گونه پستاندار، ۲۱۵ گونه پرنده، ۲۹ گونه خزنده، ۵ گونه دوزیست و ۱۷ گونه ماهی در زیستگاه‌های منطقه شناسایی شده است. گونه‌های شاخص منطقه شامل قرقاول ارسبارانی، سیاه خروس، خرس قهوه‌ای، بز وحشی، پلنگ، شوکا، لک لک سیاه، دراج و افعی البرزی می‌باشد.

همچنین ۲۶ تیب گونه‌های درختی و درختچه‌ای و ۲۰ تیب گیاهان مرتعی شناسایی شده است. گونه‌های غالب شامل بلوط، ممرز، افرا، گیلاس وحشی، ون و گونه‌هایی از قبیل سرخدار، بارهنگ، نارون، ارس، گردو، گلابی وحشی، زالزالک، ازگیل، انار، بنه می‌باشد. براساس محاسبات بعمل آمده حدود ۶۴/۸۸٪ سطح منطقه را پوشش درختی و درختچه‌ای، ۲۰/۶٪ مساحت ذخیره‌گاه را پوشش گیاهان مرتعی و ۱۴/۵۵٪ را پوشش زراعی و سکونتگاهی تشکیل می‌دهد.